

Staben

SOCIALTJÄNSTFÖRVALTNINGEN

Handläggare: Krister Eriksson
Tfn: 08-508 25 567

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2004-10-26

SOCIALTJÄNSTNÄMNDEN

DNR 106-591/2004

Till
Socialtjänstnämnden

Remiss - Hjälpmedel (SOU 2004:83). Betänkande av LSS- och hjälpmedelsutredningen

Förslag till beslut

1. Socialtjänstnämnden beslutar att överlämna och åberopa föreliggande tjänsteutlåtande som svar på remissen
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad

Dag Helin

Vera Josefsson

Sammanfattning

Socialdepartementet har remitterat utredningen "Hjälpmedel (SOU 2004:83). Betänkande av LSS- och hjälpmedelsutredningen" till Stadsledningskontoret och Socialtjänstnämnden för yttrande senast den 30 november 2004. Utredningen lämnar förslag på åtgärder som omfattar fem delar av hjälpmedelsområdet: avgiftssystemet för hjälpmedel, de förändrade förutsättningarna på hjälpmedelsområdet genom utvecklingen inom informations- och kommunikationsteknik och digital teknik, hjälpmedelsförsörjningen inom utbildningsväsendet, systemet för arbetshjälpmedel samt gränsdragningen mellan individuella hjälpmedel och arbetshjälpmedel för personliga assistenter.

Ärendets beredning

Detta ärende har utarbetats inom socialtjänstförvaltningens stab.

Bakgrund

Regeringen beslutade den 18 oktober 2001 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att analysera vissa frågor på hjälpmedelsområdet och lämna förslag till åtgärder samt att förtydliga vissa insatser enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Den 14 februari 2002 beslutade regeringen att utvidga uppdraget till att även gälla en översyn av systemet för arbetshjälpmedel.

Betänkandet rör frågor på hjälpmedelsområdet såväl för äldre som för yngre. Socialtjänstförvaltningens synpunkter på remissen behandlar de frågor som är av betydelse för funktionshindrade personer under 65 år.

Den del i uppdraget som rör förtydligande av vissa insatser enligt LSS kommer att redovisas senare under året i ett särskilt betänkande.

Ärendet

I Sverige beräknas 1,2 miljoner människor ha någon form av bestående funktionsnedsättning och cirka 0,9 miljoner av befolkningen använder hjälpmedel för att kompensera sina funktionshinder.

Utredningen ger en översiktlig bild över de grupper av personer med funktionshinder som kan tänkas vara presumtiva hjälpmedelsanvändare, t ex synskadade, hörselskadade och döva, personer med rörelsehinder, utvecklingsstörning, tal- och språkstörningar, medicinska funktionshinder etc.

Hjälpmedel tillhandahålls i stor utsträckning av landsting och kommuner som enligt hälso- och sjukvårdslagen HSL, är skyldiga att tillhandahålla hjälpmedel till funktionshindrade. Ansvaret omfattar hjälpmedel för den dagliga livsföringen, för vård och behandling samt personliga hjälpmedel i utbildning och undervisning. När det gäller arbetshjälpmedel för personer med nedsatt arbetsförmåga är det ett ansvar för försäkringskassorna och arbetsförmedlingarna.

Utgångspunkten för utredningen är målen i den nationella handlingsplanen för handikappolitiken och de nationella målen för äldrepolitiken. De handikappolitiska mål som är centrala i ett hjälpmedelssammanhang är i synnerhet jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet. För att nå målen krävs att samhället är tillgängligt för alla. Det gäller såväl den fysiska miljön som information och service. Förutom generella anpassningsåtgärder behövs också kompletterande insatser i form av särskild service och individuella hjälpmedel.

LSS- och hjälpmedelsutredningens uppdrag omfattar följande fem delar av hjälpmedelsområdet:

- avgiftssystemet för hjälpmedel
- de förändrade förutsättningarna på hjälpmedelsområdet genom utvecklingen inom informations- och kommunikationsteknik och digital teknik
- hjälpmedelsförsörjningen inom utbildningsväsendet
- systemet för arbetshjälpmedel samt

- gränsdragning mellan individuella hjälpmedel och arbetshjälpmedel för personliga assistenter.

I ett inledande kapitel diskuterar utredningen den enskildes möjlighet att få sitt behov av personliga hjälpmedel bedömt utifrån sina egna förutsättningar. Det är orimligt att en enskild inte tillhandahålls ett hjälpmedel enbart på grund av bristande resurser. I en situation med bristande resurser måste den som vid behovsbedömningen bedömts ha störst behov prioriteras. Kan ett behov inte genast tillgodoses på grund av resursbrist bör en person efter behovsbedömning ha möjlighet att senare få ett hjälpmedel och inte helt nekas detta. En behovsbedömning kan inte vägras någon med hänvisning till exempelvis typ av funktionshinder, diagnos eller vilket hjälpmedel som kan vara aktuellt.

Utredningen föreslår därför att varje patient eller brukare som vänder sig till hälso- och sjukvården för att få personligt hjälpmedel ska, om det inte är uppenbart obehövligt, snarast ges en bedömning av sitt hjälpmedelsbehov.

I det följande redovisas utredningens förslag för varje del i uppdraget.

Avgiftssystemet för hjälpmedel

I direktiven till utredningen konstateras att det finns skäl att utreda om det behöver införas ett skydd för den enskilde mot höga hjälpmedelsavgifter och att se över om någon del som berör hjälpmedel i hälso- och sjukvårdslagen HSL, behöver förtydligas.

Personer med funktionshinder kan ha höga kostnader för hjälpmedelsavgifter. Avgifternas storlek är beroende på var i landet personen bor och vilken sjukvårdshuvudman som tillhandahåller hjälpmedlen. Det är också av betydelse för kostnaderna vilken typ av hjälpmedel den enskilde behöver. Som exempel kan nämnas att hjälpmedelsavgiften i vissa delar av landet kan vara 7.000 kronor för hörapparater till båda öronen, i andra delar av landet kan man få betala över 1.000 kronor om året för att ha elrullstol eller 2.400 kronor per år i två år för en dator. Därutöver finns sjukvårdshuvudmän som erbjuder hjälpmedel till väsentligt lägre eller ingen avgift alls. Dessa omständigheter med olika villkor och kostnader beroende på var i landet man bor motiverar en reglering av de avgifter som inom hälso- och sjukvården får tas ut i samband med att hjälpmedel tillhandahålls.

Direktiven innehåller dock inte något uppdrag att se över själva tillhandahållandet av hjälpmedel inom hälso- och sjukvården. Varken i HSL eller förarbeten finns någon definition av hjälpmedel. Det är det enskilda landstinget eller kommunen som beslutar vilka produkter som är hjälpmedel och vilka personer eller personalkategorier som har rätt att förskriva hjälpmedel. Vad som betraktas som hjälpmedel i ett landsting eller kommun kan dock saknas i hjälpmedelsförteckningen i ett annat.

Utredningen föreslår att landsting eller kommun inte får ta ut avgift för att tillhandahålla personliga hjälpmedel annat än som avgift för besök i samband med förskrivning, utprovning, anpassning av eller träning på hjälpmedel. De avgifter som betalas till landsting för sådana besök skall omfattas av bestämmelsen i 26 a § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763; det så kallade högkostnadsskyddet för öppenvård. Finansieringen av förslaget bör ske genom att högkostnadsskyddet höjs från 900 till 1000 kronor.

Nya förutsättningar genom utvecklingen av IT och digital teknik

IT-utvecklingen har medfört genomgripande förändringar av hela vårt samhälle och informationstekniken har på kort tid vuxit in som en naturlig del i de flesta sammanhang och livsmiljöer. För människor med funktionshinder kan IT ha en särskild betydelse. IT kan användas till värdefulla hjälpmedel och bidra till ökad tillgänglighet i samhället.

Utredningen har tolkat att uppdraget ska gälla ”tillämpningar av teknik för stöd av kommunikation mellan människor och teknik för stöd av förmedling av information till och från människor”. Därutöver inbegrips även teknik för stöd av människans kognitiva funktioner. Utredningens arbete omfattar även gränssnittet mellan människan och tekniken som t ex kan omfatta anordningar för att styra och manövrera datorer.

Utredningen lägger förslag inom sex olika åtgärdsområden:

- Utvecklat arbete med statistik
- Förbättrad tillgång till tekniska möjligheter
- Utvecklad kompetens hos personal
- Förbättrat stöd och information till brukare
- Förstärkta förutsättningar för forskning och utveckling
- Utvecklad samordning, planering och uppföljning

Den totala kostnaden för förslagen beräknas till ca 19 miljoner kronor det första året för att efter fem år beräknas till ca 2,7 miljoner kronor per år. Kostnaderna ska täckas dels genom anslag från staten och dels inom befintliga ramar.

Hjälpmedel inom utbildningsområdet

Uppdraget är enligt direktiven att analysera och vid behov föreslå åtgärder när det gäller hjälpmedelsförsörjningen för barn i förskoleverksamhet, barn, ungdom och vuxna inom det offentliga utbildningsväsendet, sådana fristående skolor som står under statlig tillsyn, kompletterande utbildningar som berättigar till studiestöd eller statsbidrag, högskoleutbildning samt folkhögskoleutbildning. Vidare ska behovet av och ansvaret för hjälpmedel i samband med grundläggande företagsförlagd utbildning och kvalificerad yrkesutbildning och arbetsmarknadsutbildning analyseras. Däremot ingår inte tolktjänst för vardags-tolkning i uppdraget.

Direktiven utmytnar i två dominerande frågeställningar. Den första gäller vem som ska ha ansvaret för försörjningen av personliga hjälpmedel i de utbildningsformer där ingen huvudman har eller anser sig ha ansvaret för att tillhandahålla dessa hjälpmedel.

Den andra frågeställningen är var gränsen går mellan sjukvårdshuvudmannens ansvar för att tillhandahålla personliga hjälpmedel och skol- eller utbildningshuvudmannens ansvar för att tillhandahålla pedagogiska hjälpmedel eller utrustning (grundutrustning). Skillnaden mellan personligt hjälpmedel och utrustning beskrivs på följande sätt: ”utrustning som behövs för att tillgodose behovet för fler än en enskild studerande och som inte kräver någon mer omfattande individuell anpassning är skol- eller utbildningshuvudmannens ansvar medan produkter som skall användas av en enda person och behöver utprovas eller anpassas särskilt till brukaren är att betrakta som personligt hjälpmedel och är sjukvårdshuvudmannens ansvar.”

Utredningen anser att det i skol- och utbildningssammanhang bör vara en huvudman som är ansvarig för att tillhandahålla personliga hjälpmedel för personer med funktionshinder. Utredningen föreslår därför att landstinget skall erbjuda personliga hjälpmedel som personer med funktionshinder behöver för utbildning som är offentligt finansierad eller berättigar till studiestöd. Ansvaret omfattar inte utrustning och pedagogiska hjälpmedel inom utbildning. Personliga hjälpmedel utmärks av

- att de är i huvudsak kompenserande
- att de är utprovade och särskilt anpassade till brukaren, eller
- att de inte utan omfattande åtgärder kan användas av någon annan, eller
- att de inte kan eller kommer att kunna användas av någon annan.

Hjälpmedel i arbetslivet

Utgångspunkten för översynen av arbetshjälpmedel i arbetslivet ska vara möjligheterna att underlätta för personer med funktionshinder att komma in och stanna kvar på arbetsmarknaden.

Utredningen ska enligt direktiven:

- Se över det nuvarande systemet för arbetshjälpmedel
- Kartlägga upphandlingen av och ägarförhållandena för sådana hjälpmedel och anpassningar som den funktionshindrade och/eller arbetsgivaren beviljas bidrag till att köpa eller hyra.

Översynen av systemet för arbetshjälpmedel skall avse ansvarsfördelningen och samordningen mellan berörda huvudmän vad gäller ansvaret för till exempel

- information, utprovning, tillhandahållande, träning och uppföljning samt underhåll och reparation av arbetshjälpmedel,
- utveckling och provning av nya arbetshjälpmedel, samt
- upphandling.

Sedan den 1 juli 1991 är det arbetsgivarna, försäkringskassorna och Arbetsmarknadsverket som ansvarar för att en arbetssökande eller anställd får tillgång till de arbetshjälpmedel han eller hon behöver.

Även fortsättningsvis bör det delade ansvaret mellan arbetsförmedlingar och försäkringskassor behållas. Utredningens bedömning är att det behövs åtgärder för att undanröja brister i samordning samt förbättra och utveckla den kompetens som finns hos arbetsförmedlingar och försäkringskassor. Det finns också ett behov av ökad samverkan mellan alla inblandade parter, inklusive sjukvårdshuvudmännen. Hjälpmedelsinstitutets ansvar i frågor om arbetshjälpmedel bör utökas. Utredningens förslag innehåller en rad åtgärder:

- Arbetsmarknadsverket skall ansvara för stöd till hjälpmedel på arbetsplatsen för personer som är anställda med stöd av lönebidrag
- Arbetsmarknadsstyrelsen och Riksförsäkringsverket skall förstärka sina insatser när det gäller verksamheterna stöd till hjälpmedel på arbetsplatsen och bidrag till arbetshjälpmedel
- Regeringen skall ta initiativ till att Hjälpmedelsinstitutet ges ett uttalat ansvar för arbetshjälpmedel.
- Hjälpmedelsinstitutet skall tillsammans med Arbetsmarknadsstyrelsen och Riksförsäkringsverket genomföra utvecklingsinsatser inom området arbetshjälpmedel.
- Hjälpmedelsinstitutet skall tillsammans med Arbetsmarknadsstyrelsen och Riksförsäkringsverket genomföra insatser gällande kompetensutveckling inom området arbetshjälpmedel för personal inom arbetsförmedlingar och försäkringskassor som handlägger arbetshjälpmedel.
- Hjälpmedelsinstitutet skall kunna erbjuda råd och information i samband med att arbetsförmedlingar och försäkringskassor medverkar i inköp av arbetshjälpmedel

Därutöver föreslås ett antal regler tas bort eller upphöra. Det gäller regler för bidrag av olika slag som idag är begränsande för möjligheten att få tillgång till arbetshjälpmedel. För de utvecklings-, informations- och kompetensutvecklingsinsatser som föreslås ska särskilda anslag från staten utgå.

Hjälpmedel till brukare eller assistent

Det finns ett gränsdragningsproblem mellan vad som är arbetshjälpmedel för personliga assistenter och vad som är brukarens personliga hjälpmedel. I det första fallet ansvarar arbetsgivaren för att tillhandahålla hjälpmedlen och i det andra fallet är det sjukvårdshuvudmannens ansvar. Problemet kan belysas på följande sätt.

En person som beviljats assistansersättning enligt lagen om assistansersättning, LASS, kan själv välja att anställa sina assistenter. Då är den enskilde arbetsgivare. Personen kan också välja att ett bolag eller kooperativ utför assistansen. Då är bolaget/kooperativet arbetsgivare. I flera fall har enskilda fått avslag på begäran om exempelvis säng, lyft eller rullstol som manövreras av assistent

med hänvisning till att det är arbetshjälpmedel. Eftersom kostnaden för arbets-hjälpmedel inte täcks av den statliga assistansersättningen har den enskilde själv, kooperativ och små företag svårt att täcka sådana utgifter. Detta kan leda till en begränsning i den enskildes möjligheter att välja anställningsform för den personliga assistansen.

Gränsdragningsproblemet kan också leda till långa handläggningstider och i vissa fall till att den enskilde inte får tillgång till de hjälpmedel han eller hon behöver.

Mot bakgrund av den gränsdragningsproblematik som finns i denna fråga, föreslår utredningen att det i HSL införs ett förtydligande om att landstinget ansvarar för personliga hjälpmedel i det dagliga livet. Ansvaret omfattar de hjälpmedel som krävs för att den enskilde själv eller med hjälp av någon annan skall kunna tillgodose sina grundläggande personliga behov, som att klä sig, äta, sova och sköta sin hygien, förflytta sig, kommunicera, fungera i hemmet och närmiljön etc.

Förvaltningens synpunkter

LSS- och hjälpmedelsutredningen har som en utgångspunkt i sitt arbete haft den nationella handlingsplanen för handikappolitiken. De handikappolitiska mål som är centrala i ett hjälpmedelssammanhang är i synnerhet jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet.

Förvaltningens uppfattning är att de bedömningar och de förslag som utredningen redovisar väl sammanfaller med den värdegrund och de mål som ges i den nationella handlingsplanen. Det finns dock en del brister i utredningens förslag som kan leda till att de goda intentionerna inte når ända fram.

I det följande redovisas förvaltningens synpunkter för respektive del som omfattat utredningens uppdrag.

Avgiftssystemet för hjälpmedel

Det finns stora variationer och många modeller för hur huvudmännen tar ut avgifter för hjälpmedel i landet. Det faktum att avgifternas storlek är beroende på var i landet man bor, att avgifterna för hjälpmedel kan variera mellan 7000 kronor och ingen avgift alls, är ett starkt skäl för en reglering av de avgifter som tas ut i samband med att hjälpmedel tillhandahålls.

Utredningens förslag, att avgiftsbelägga besök i samband med förskrivning, utprovning etc av hjälpmedel, ser förvaltningen som positivt, framförallt som avgifterna för sådana besök ska omfattas av det så kallade högkostnadsskyddet för öppenvård. Det innebär att avgiften blir densamma för den som behöver hjälpmedel oberoende av vilket hjälpmedel han/hon behöver. Visserligen leder förslaget till en fördyring för de personer som idag inte betalar avgift alls men mot bakgrund av de olika villkor och kostnader som redovisas i utredningen, får det bedömas som acceptabelt i ett perspektiv av jämlikhet i levnadsvillkor och tillgänglighet för alla.

Som tidigare nämnts har utredningen inte haft som uppdrag att se över själva tillhandahållandet av hjälpmedel inom hälso- och sjukvården. Det får ses som negativt eftersom det bl a kan leda till att huvudmännen, i ett ansträngt ekonomiskt läge, försöker begränsa kostnaderna genom att tillhandahålla färre hjälpmedel. Varken i HSL eller förarbeten finns någon definition av hjälpmedel. Det är den enskilda sjukvårdshuvudmannen som, inom sina gränser, beslutar om vilka produkter som är hjälpmedel och vilka personer eller personalkategorier som har rätt att förskriva hjälpmedel. Det är därmed fritt fram för huvudmännen att minimera sina hjälpmedelskataloger för att därmed minska kostnaderna. Resultatet kan därför bli att den enskilde brukaren i högre utsträckning får köpa dem på den öppna marknaden och därmed bekosta sina hjälpmedel själv. Förslaget skyddar således inte brukaren mot höga kostnader för inköp av hjälpmedel.

Förvaltningen anser, som ett led i strävan efter likabehandling av brukarna, att direktiven till utredningen även borde ha omfattat en översyn och reglering av tillhandahållandet av hjälpmedel.

Nya förutsättningar genom utvecklingen av IT och digital teknik

Det är ett omfattande och digert utredningsarbete som ligger till grund för utredningens åtgärdsförslag inom området IT-baserade hjälpmedel. Det kan konstateras att det behövs omfattande åtgärder för att personer med funktionshinder ska bli delaktiga i den utveckling som sker inom IT-området.

Som exempel på grupper som har svårigheter att erhålla datorbaserade hjälpmedel kan nämnas personer med MBD/DAMP, autism, hjärnskada, dyslexi och inlärningssvårigheter eller kognitiva funktionshinder.

Det förhållandet att sjukvårdshuvudmännens regler skiljer sig markant när det gäller förskrivning av datorbaserade hjälpmedel är också ett hinder för tillgänglighet till hjälpmedel. Som förvaltningen tidigare riktat kritik mot utestängs också vissa brukargrupper från att få en bedömning av sina behov.

Utredningen visar att volymerna IT-hjälpmedel som tillhandahålls som personliga hjälpmedel ännu så länge är begränsade och kostnaderna för dessa hjälpmedel utgör en mycket ringa del av sjukvårdshuvudmännens totala kostnader för hjälpmedel. Det är till och med så att utgifterna på området visar en tendens att sjunka. Sjukvårdshuvudmännens totala kostnader för hjälpmedel – inklusive kostnader för personal – under 2002 uppgick enligt Hjälpmedelsinstitutets uppskattningar till 7 – 9 miljarder kronor. Utredningen har inte funnit någon samlad bild av mängden IT-baserade hjälpmedel som förskrivs inom ramen för landstingens hjälpmedelsverksamhet eller kostnaden för dessa. Hjälpmedelsinstitutet har dock beräknat försäljningen av vissa upphandlade IT-hjälpmedel under en tolv månadersperiod 2001/2002 till ca 47 miljoner kronor.

Det finns ett antal barriärer som utgör hinder inom området. En del hänger samman med frågor som det åligger huvudmännen att lösa, t ex frågor om resurstilldelning, personalens kompetens, utveckling av policy och regelverk samt den praktiska tillämpningen av dessa regelverk. Eftersom huvudmännen

själva beslutar om vilka produkter som ska definieras som hjälpmedel kan naturligtvis resurstilldelningen för hjälpmedlen variera starkt. Vidare måste kontakterna mellan hjälpmedelsverksamhet och näringsliv intensifieras. Exempel på barriärer som utredningen också ser som kärnfrågor är kompetens och support samt forsknings- och utvecklingsrelaterade frågor.

För att undanröja olika hinder och istället ta tillvara de möjligheter till ökad delaktighet för personer med funktionshinder som utvecklingen inom IT-området innebär, föreslår utredningen sex åtgärdsområden:

- Utvecklat arbete med statistik
- Förbättrad tillgång till tekniska möjligheter
- Utvecklad kompetens hos personal
- Förbättrat stöd och information till brukare
- Förstärkta förutsättningar för forskning och utveckling
- Utvecklad samordning, planering och uppföljning

Förvaltningens bedömning är att åtgärdsförslagen är framåtsyftande och väl svarar emot de hinder och brister som klarlagts genom den fakta- och kunskapsinhämtning som genomförts av utredningen. Det är också positivt att ekonomiska resurser tillställs olika aktörer som ett medel att genomföra åtgärderna.

Hjälpmedel inom utbildningsområdet

Förvaltningens uppfattning är att det förslag som utredningen lägger, på ett klart och tydligt sätt anger vilka utbildningsformer som ska omfattas av landstingens ansvar för tillhandahållande av hjälpmedel. Med det nya förslaget innefattas t ex sådana utbildningsformer som Sfi, specialskolorna och folkhögskolorna i huvudmännens ansvar. Det är också klart definierat vad som är personliga hjälpmedel som landstingen ska ansvara för och vad som är utrustning och pedagogiska hjälpmedel, där ansvaret är skol- eller utbildningsgivarens.

När det gäller de ekonomiska konsekvenserna av förslaget menar utredningen att förslaget inte innebär några nya direkta skyldigheter för huvudmännen. Det främsta syftet är att uppnå en klarare fördelning som medför mindre omfattande diskussioner mellan huvudmännen, att handläggningstiderna blir kortare och att tillgängliga ekonomiska resurser utnyttjas effektivt. Förslaget kan därför påverka fördelningen av ansvaret mellan sjukvårdshuvudman och skolhuvudman.

De största ekonomiska effekterna för huvudmännen inom båda områdena uppstår om man i ökande utsträckning erbjuder hjälpmedel till eftersatta grupper som personer med läs- och skrivsvårigheter/dyslexi och DAMP/ADHD. Det är en grupp av funktionshindrade som hittills haft stora svårigheter att få tillgång till hjälpmedel och utredningen trycker på att var och en som vänder sig till hälso- och sjukvården snarast ska ges en bedömning av sitt hjälpmedelsbehov. Det är inte acceptabelt att personer med vissa diagnoser undantas från en be-

dömning av sina behov. Förvaltningen vill därför understryka sjukvårdshuvudmännens ansvar att leva upp till innebörden i det förslag utredning lagt när det gäller den enskildes rätt till en bedömning av sitt hjälpmedelsbehov.

Hjälpmedel i arbetslivet

Sedan 1991 är det arbetsgivarna, försäkringskassorna och Arbetsmarknadsverket som ansvarar för att en arbetssökande eller anställd får tillgång till de arbetshjälpmedel han eller hon behöver. Detta delade ansvar är, enligt utredaren, ändamålsenligt och bör behållas. De brister som finns i organisationen kan undanröjas, bl a genom bättre handläggning och samordning samt högre kompetens. Det faktaunderlag som utredningen bygger sitt förslag på, bl a statistik från AMS och RFV, brukarintervjuer, genomgång av akter hos AMS och försäkringskassorna och intervjuer med handläggare, stöder utredningens förslag och förvaltningen har ingen annan uppfattning än utredaren.

Därutöver föreslår utredningen att Hjälpmedelsinstitutet ska få ett utökat ansvar. Utredningen för fram tre förslag som leder till att Hjälpmedelsinstitutet får ett uttalat ansvar för arbetshjälpmedel:

- Hjälpmedelsinstitutet tillförs ett årligt anslag på fem miljoner kronor för att tillsammans med RFV och Arbetsmarknadsverket genomföra utvecklingsinsatser inom området arbetshjälpmedel.
- Hjälpmedelsinstitutet tillförs ett årligt anslag på två miljoner kronor för att tillsammans med RFV och Arbetsmarknadsverket genomföra insatser för kompetensutveckling inom området arbetshjälpmedel.
- Hjälpmedelsinstitutet tillförs ett årligt anslag på 800 000 kronor för insatser för råd och information i samband med att försäkringskassor och arbetsförmedlingar medverkar vid inköp av arbetshjälpmedel.

Precis som utredningen säger, har Hjälpmedelsinstitutet en lång erfarenhet av att initiera och att delta i olika utvecklingsinsatser. Förvaltningen vill därför understryka utredningens kloka förslag att ta tillvara Handikappinstitutets kompetens. Dessutom får Hjälpmedelsinstitutet kostnadstäckning för utvecklingsinsatserna.

En fråga som utredningen uppmärksammas på rör möjligheten att erhålla hjälpmedel för dem som deltar i daglig verksamhet. Det gäller inte hjälpmedel som används gemensamt vid de dagliga verksamheterna. I de fallen tillhandahålls oftast hjälpmedlen av kommunen. Däremot kan problem uppstå för den deltagare som har sin dagliga verksamhet förlagd till en vanlig arbetsplats. För vissa av dessa personer kan verksamheten vara ett första steg in på den reguljära arbetsmarknaden och det är då olyckligt om hinder finns genom svårigheter att erhålla hjälpmedel. Utredningens uppdrag har inte omfattat hjälpmedel i daglig verksamhet men man menar att möjligheten att erhålla hjälpmedel i sådan verksamhet behöver ses över.

Förvaltningen vill understryka utredningens uppfattning och ser fram emot en sådan översyn.

Hjälpmedel till brukare eller assistent

Det är bra att utredningen lägger förslag till åtgärder på den gränsdragningsproblematik som uppstår vid bedömning av vad som är arbetshjälpmedel för personliga assistenter och vad som är brukarens personliga hjälpmedel. De tvister och långa handläggningstider som detta kan leda till är enbart negativt för den enskilde brukaren. Det kan i värsta fall leda till att en enskild brukare inte får tillgång till de hjälpmedel han eller hon behöver.

Utredningens förslår att ett förtydligande görs i HSL som innebär att ”landstinget ansvarar för personliga hjälpmedel i det dagliga livet. Det omfattar de hjälpmedel som krävs för att den enskilde själv eller med hjälp av någon annan skall kunna tillgodose sin grundläggande personliga behov.”

Förvaltningen har ingen invändning mot utredningens förslag men vill ändå framföra en oro för att förslagstexten kan leda till tolkningsproblem huvudmän emellan. T ex kan ett kärvt ekonomiskt läge leda till diskussioner om vad t ex ”grundläggande personliga behov” är. Förvaltningen menar att det finns skäl att ytterligare se över förslaget ordalydelse.

Bilaga:

Sammanfattning av LSS- och hjälpmedelsutredningen